

Список використаних джерел:

1. Грицевич І. Г. Глобальна зміна клімату і економічний розвиток. / І. Г. Грицевич. // вид.1-е. – 2005. – № 12. – С. 20.
2. Дроздов О. А. Про особливості клімату при потепліннях останніх століть / О. А. Дроздов, П. П. Арапов, К. М. Лугіна. // вид. 3-є. – 2000. – №15. – С. 10.
3. Кондратьєв К. А. Глобальні зміни на рубежі тисячоліть / К. А. Кондратьєв. // вид. 3-є. – 2000. – №9. – С. 58.
4. Мазуров Г. І. Чи змінюється клімат Землі? / Г. І. Мазуров, Т. В. Виштякова, В. І. Акселевіч. // друге. – 2002. – № 7. – С. 123.
5. Орден Д. Глобальна екологія. / Дж Орден. // вид.6-е. – 1999. – № 4. – С. 78.

Наталія Вершигора

Науковий керівник: д. і. н., проф. Кузнець Т. В.

ФЕНОМЕН ТРИПІЛЛЯ НА УМАНЩИНІ

Трипільська археологічна культура – це культура доби міднокам'яного віку та початку бронзового віку, частина трипільсько-кукутенської спільності, пам'ятки якої відомі на території Молдови, Румунії та України. Для її означення вживаються назви: Кукутень-Трипілья, культура мальованої кераміки чи просто Трипілья. На Україні її виявив київський археолог Вікентій Хвойка наприкінці ХІХ ст. біля села Трипілья. За більше як сто років археологи виявили та дослідчили понад 2300 трипільських пам'яток.

Це поселення та поховальні пам'ятки (серед яких кургани та ґрунтові могильники), а також скарби, кременеобробні майстерні тощо. Але феноменами Трипілья є поселення-гіганти або протоміста, площа яких 100–340 га. Найбільш дослідженими з них є поселення біля сіл Трипілья, Миропілья, Володимирівка, Білий Камінь та Веселий Кут, Сушківка, Небелівка, Майданецьке, Доброводи, Тальянки на землях історичної Уманщини [7, с. 233].

Дослідження трипільської культури стало можливим завдяки праці таких вчених як С. М. Бібіков, В. О. Круц, Д. Я. Телегін, О. Г. Корвін-Піотровський, В. М. Даниленко, О. Г. Шапошникова, Н. Б. Бурдо, Є. Ф. Лагодовська, М. Л. Макаревич, Ю. М. Захарук, О. В. Цвек, В. Г. Збеневич, М. М. Шмаглій, Т. Г. Мовша, І. Т. Черняков, С. М. Рижов, О. О. Щепинський, Е. Овчінніков, М. Ю. Відейко, Т. М. Ткачук та ін. Їх польові дослідження, експериментальна робота та теоретичні узагальнення сприяли створенню доволі значної історіографії Трипілья [1, с. 91].

Особливістю трипільської культури було те, що в її основі

знаходилося відтворювальне господарство на основі вирощування злакових і тваринництва. Археологи вважають, що трипільці мали свій буквенно-звуковий алфавіт, астрономічні обсерваторії, єдину систему календарно-господарчо-обрядової служби, протоміста, унікальну кераміку. Їм була відома технологія металевих виробництва, ткацький верстат. Орнаментація посуду та пластики являла собою розвинену знакову систему, що може розглядатися як різновид піктографічної писемності. Комплекс орнаментації посуду, антропоморфної та зооморфної пластики, культова кераміка, у т.ч. так звані біноклеподібні посудини, пов'язують із сакральною діяльністю. Ще однією характерною рисою трипільської культури є мальований посуд, пластика, житла [8, с. 212].

На Уманщині біля сіл Аполянка, Доброводи, Глибочок, Веселий Кут, Косенівка, Небелівка, Сушківка, Майданецьке, Тальянки, Розсохувата виявлено і досліджено десять найбільших трипільських поселень-гігантів. Їх вивченням упродовж 1970–1990-х років займалося кілька археологічних експедицій, а з 1972 року поселення біля Майданецького почала досліджувати комплексна експедиція Інституту археології АН України, яку очолював М.Шмаглій. Останніми роками археологи досліджують поселення біля села Легедзино. Саме в цьому селі постановою Кабміну України від 13 березня 2002 року (№ 284) створено Державний історико-культурний заповідник «Трипільська культура», який сприяє роботі археологічної експедиції Інституту археології НАН України і здійснює музейно-презентаційну діяльність [6, с. 31].

Як свідчать результати досліджень, трипільці оволоділи передовими на той час технологіями виробництва продуктів – землеробством, тваринництвом. Було вироблено оптимальну в умовах лісостепу переложну систему землекористування, а наявність значних природних ресурсів – земель – дозволила переносити поля разом з поселеннями на плідючі ґрунти раз на 50–70 років, що засвідчує глибокі знання в агротехніці. Виділяють значні успіхи в галузі металургії та металообробки. Завдяки знанням про ковальську обробку міді, режим термообробки та лиття, трипільці отримували високоякісний продукт, серед якого практично не було браку [4, с. 84].

Вони застосовували швидке та повільне гончарне коло, внаслідок чого отримували тонкостінний, якісний посуд, який міг витримати високотемпературний випал у одно- та двоярусних горнах. При цьому у трипільців існував своєрідний одяг та взуття, що виготовлялися в домашніх умовах з тканини та шкіри, вони носили різні прикраси та амулети. До того ж вже з середнього етапу у трипільській культурі з'являються протоміста (у вигляді кількох еліптичних структур) з складною соціальною структурою населення [2, с. 121].

Отже, хоч і поява та зникнення землеробської цивілізації Трипільля були однаково стрімкі, але їхній вплив на неолітичне населення України

був досить великим. Звісно, вважати українців прямими нащадками трипільців не можна, але, безперечно, трипільці заклали основи матеріальної культури пращурів українців, зокрема, – це навички виготовлення глиняного посуду, системи землеробства, тваринництва, примітивної металургії тощо. Також українцям характерна трипільська глинобитна хата з розписаними стінами, характерною орнаментациєю, глиняний розписний посуд, домашнє виробництво та побут (вишивання рушників, сорочок, виготовлення взуття тощо), які по цей час існують в Україні.

Список використаних джерел:

1. Відейко М. Ю. Трипільська культура. Спогади про золотий вік / М. Ю. Відейко. – Харків : Фоліо, 2007. – 415 с.
2. Вінокур І. С. Археологія України / І. С. Вінокур, Д. Я. Телегін. Підручник. – К., 1994. – 318 с.
3. Збеневич В. Г. Познетрипольские племена Северного Причерноморья / В. Г. Збеневич. – К. : Наукова думка, 1974. – 175 с.
4. Круц В., Чабанюк В. Досліди з трипільського домобудівництва / В. Круц, В. Чабанюк // Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. – Вип. – 11. 2007. – С. 30–37.
5. Мицик В. Ф. Священна країна хліборобів [Текст] : Міста й селища Трипільської цивілізації у міжріччі Південного Бугу і Дніпра та околиць / В. Ф. Мицик. – К. : Такі справи : Пульсари, 2006. – 264 с.
6. Храбан Г. Ю. Археологічні пам'ятки Уманщини / Г. Ю. Храбан. Щоденник археологічних розвідок за 1959–1961 рр. (в 2-х книгах). Кн. 1. – Умань, 1962. – 249 с.

Наталія Вершигора

Науковий керівник: д. і. н., проф. Кривошея Ір. І.

**УКРАЇНСЬКІ МИТЦІ ЖИВОПИСУ ТА СКУЛЬПТУРИ
ДОБИ ПОСТМОДЕРНУ В КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО
ХУДОЖНЬОГО ПРОЦЕСУ**

Сучасне українське мистецтво віддзеркалює багатогранну реальність, воно має свою шкалу, що реагує на зміну ціннісних мистецьких орієнтирів, яке формує нові відносини, що закладаються між учасниками художнього процесу: митцем і споживачем. Так, на перший план вийшли живопис та скульптура, що характеризуються якісно новими векторами пошуку в царині пластики та гри кольору.

Як багатовекторні й динамічні (залежно від історичного та національного контексту комплекс філософських, епістеміологічних,